

Aluekehittämisen tavoitteiden, roolien ja tukimuotojen toimivuus

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa selonteon aluekehittämisestä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikasta annettavaksi eduskunnalle kevätkaudella 2025. Selonteon tarkoituksena on arvioida ja kuvata alueiden kehittämisen ja sen lainsäädännön kokonaisuuden toimeenpanoa. Selonteossa arvioidaan alueiden kehittämisen järjestelmän toimivuutta ja rahoituksen vaikuttavuutta tulevien lainsäädäntöuudistusten pohjaksi. EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ohjaavan lainsäädännön toimivuudesta tarvitaan tietoa myös vuonna 2028 alkavan uuden ohjelmakauden lainsäädännön valmistelun tueksi.

Osana aluekehittämisen lainsäädännön toimivuuden arviointia tarkastellaan mm. laissa määritettyjen aluekehittämisen tavoitteiden ajantasaisuutta, viranomaisten roolien ja vastuiden sekä tukimuotojen toimivuutta aluekehittämisen tavoitteiden tukemisessa sekä alueiden välisen yhteistyön edistämistä.

Työn taustaksi kootaan laajemman toimijajoukon näkemyksiä näistä kysymyksistä. TEM toivoo mahdollisimman monen aluekehittämisen kentällä toimivan asiantuntijan vastaavan kyselyyn. **Pyydämme vastaamaan kyselyyn 20.5.2024 mennessä!**

Kyselyn aineistona ovat:

1. [Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta \(756/2021\)](#)
2. [Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta \(757/2021\)](#)
3. Kooste tukimuodoista (koskee erityisesti osaa 4) (Kyselyn liitteenä)

Kiitos osallistumisesta!

1. Taustatiedot

*

Edustamani taho (voit tarvittaessa valita useamman)

- Maakunnan liitto
- Kunta
- Valtion aluehallinto
- Ministeriö
- Järjestö
- Tutkimus- tai koulutusorganisaatio

- Elinkeinoelämä tai sen kehittämisorganisaatio
 - Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR)
 - Muu
-

Alue, jossa pääasiassa toimin (voit valita useamman)

- Kansallinen
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa
- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi

2. Aluekehittämisen tavoitteet

Lain alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021 2 §) mukaan:

Aluekehittäminen on valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja monitasoista toimintaa, joka perustuu kansallisiin ja alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin.

Aluekehittämisen tavoitteena on edistää alueiden kestävästä kehityksestä, kasvusta ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua.

Aluekehittämisellä:

- vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta;
- tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista;
- parannetaan elinympäristön laatua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista;
- vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja;
- parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.

1. Ovatko laissa määritetyt aluekehittämisen tavoitteet ajantasaisia, eli vastaavatko ne aluekehittämisen tämän hetkiseen ja ennakoitavissa olevaan toimintaympäristöön?

2. Arvioi aluekehittämisen tavoitteiden toimivuutta ja mahdollisia muutostarpeita yksi kerrallaan alla:

2.a Vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta

2.b Tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista

2.c Vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja

2.d Parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria

2.e Parannetaan elinympäristön laatua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista

3. Viranomaisten roolit ja vastuut

Lain alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021) mukaan:

Vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla.

Alueiden kehittämisen valtakunnallinen vastuu on valtiolla. Alueiden kehittämisen suunnittelu, yhteensovittaminen ja seuranta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Alueiden kehittämiseen liittyvien kunnan tehtävien hoitamisesta alueella vastaa 7 §:ssä tarkoitettu maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja niiden tehtävistä alueiden kehittämisessä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009).

Toimeenpanolaissa säädetään tarkemmin mm. seuraavien toimijoiden rooleista aluekehittämisessä:

- Maakunnan liitto
- Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät
- Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävä toimielin sekä hallintoviranomainen
- Alueiden uudistumisen neuvottelukunta
- Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitea
- Maakuntien liittojen välinen yhteistyö
- Maakunnan yhteistyöryhmä

3. Onko aluekehittämisviranomaisten rooleja – tai jonkin viranomaisen roolia – tarvetta muuttaa? Miten eri viranomaisten rooleja voidaan tehostaa ottaen huomioon resurssien vähentymisen?

4. Tukimuodot

Tukimuodoista on säädetty laissa alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (757/2021) ja laissa valtionavustuksesta

yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 (758/2021). Tukimuotoja koskevat säännökset määrittävät aluekehittämisen sisältöjä. Seuraavassa pyydetään arvioimaan voimassaolevaa tukimuotovalikoimaa ja esittämään mahdollisia kehittämissuhteita. Samassa yhteydessä tulisi huomioida kustannustietoisuus, ts. tukimuotojen määrän merkitys hallinnollisen prosessin ja kustannusten kertautumisessa, mukaan luettuna IT-valmistelu kustannuksineen. (kts kyselyn liitteenä listaus tukimuodoista)

4. a Voidaanko nykyisillä tukimuodoilla toimia mahdollisimman hyvin alueen kehittämiseksi?

- Ei (nyk. tukimuodot eivät tue alueen kehittämistä riittävästi) _____
- Vain vähän (nyk. tukimuodot tai osa niistä tukevat jossain määrin alueen kehittämistä) _____
- Melko hyvin (nyk. tukimuodot tukevat melko hyvin alueen kehittämistä) _____
- Erittäin hyvin (nyk. tukimuodot toimivat tällaisenaan erittäin hyvin alueen kehittämiseksi) _____
- En osaa vastata kysymykseen _____

4. b Mitkä seikat puolustavat nykyisten eri tukimuotojen tarvetta tai toisaalta niiden yhdistämistä?

4 c Onko jokin nykyinen tukimuoto osoittautunut vähemmän tarkoituksenmukaiseksi?

4. d Millainen olisi tarkoituksenmukainen, mahdollisimman yksinkertainen, tukimuotojen kokonaisuus, jossa toimivallan rajat ovat selvät, eikä päällekkäisyyttä ilmene?

5. Alueiden välisen yhteistyön edistäminen

Laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021) mahdollistetaan esimerkiksi maakuntien liittojen yhteistyö tiettyjen tehtävien hoitamisessa. Rahoituslaissa (757/2021) puolestaan mahdollistetaan ryhmähankkeiden toteuttaminen tai kansallisesta rahoituksesta rahoitettavien yhteishankkeiden toteuttaminen.

Eri alueiden yhteisiä hankkeita on rahoitettu niiden hyötyihin nähden todella vähän. Tilanteessa, jossa resurssit niukkenevat, on entistä tärkeämpää, että hankkeiden hyödyt kohdistuvat laajemmille alueille ja kehittämisresursseja ja –osaamista jaetaan eri alueiden toimijoiden kesken.

5. a Miten rahoituslakia tulisi kehittää, jotta useiden maakuntien yhteishankkeet näyttäytyisivät nykyistä houkuttelevampina?

5. b Miten hankkeiden päätöksentekoprosessia tulisi kehittää, jotta useiden maakuntien yhteishankkeet näyttäytyisivät nykyistä houkuttelevampina hankepäättöksiä tehtäessä?
